УДК 111+304.4+37.01

КОСТЮЧКОВ С.К.
кандидат політичних наук, доцент
кафедри соціальної роботи, соціальної
педагогіки та соціології
Херсонський державний університет
(Україна, Херсон)
kosser.63@mail.ru

НАПРЯМИ Й ЗМІСТ ВЗАЄМОПЕРЕТИНУ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ І СУЧАСНОЇ БІОПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті визначені сутності інноваційної освітньої парадигми відповідно до умов мінливого світу, потреб й запитів правової держави і громадянського суспільства; з'ясовано сутність різних моделей освітньої парадигми; зосереджено увагу на ряді вимог, урахування яких дозволить ефективно пояснювати й прогнозувати процеси розвитку системи освіти з урахуванням біополітичного контексту та які є принципами побудови самих освітніх парадигм.

Ключові слова: *біополітика, освітня парадигма, особистість, система, природа, космос, філософська ідея, суспільне життя.*

Постановка проблеми. У новому тисячолітті в освітньому просторі продовжується процес розроблення усе нових освітніх парадигм; сучасна освіта, реагуючи на виклики сьогодення, пропонує нову освітню парадигму – концепцію особистісно-орієнтованої й культуро-орієнтованої освіти. Першочерговим завданням даної парадигми має бути застосування індивідуально-особистісного підходу, який відповідав би вимогам, стандартам, нормам і параметрам модернізованого громадянського суспільства. Біополітика в умовах сьогодення слугує не тільки об'єктом наукового дискурсу, але й методологічним та практичним підґрунтям підвищення рівня продуктивності й результативності, зокрема, в освітній сфері суспільного життя. Відповідно, нові біологічні й, зокрема, біополітичні, знання і пов'язані із ними технології налаштовують суспільну свідомість на продукування принципово нових або модернізованих освітньо-філософських ідей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми і окремі аспекти формування різних освітніх парадигм, їх гармонізації знайшли відображення в науковому доробку російських – С. Волкова, Л. Горбунової, Н. Коршунової, Н. Семибратова, Є. Ямбург і вітчизняних дослідників, серед яких – В. Андрущенко, М. Ватковська, С. Дорогань, В. Євдотюк, В.Кремень, В. Ільїн, Ю. Лихіна, Л. Ляшенко, Т. Розова, О. Савченко, В. Світлична, Т.О. Чистіліна та інші. Біополітична складова у соціальних процесах, в тому числі – і в освіті,

досліджується в наукових працях В. Борзенкова, Д. Кавтарадзе, В. Казначєєва, Р. Карпинської, О. Олескіна, І. Лісєєва, О. Огурцова та інших.

Мета статті полягає у визначенні сутності інноваційної освітньої парадигми відповідно до умов мінливого світу, потреб й запитів правової держави і громадянського суспільства. Автор також поставив на меті: з'ясування сутності різних моделей освітньої парадигми; уточнення змісту найбільш популярних та впливових філософських концепцій освіти, які втілилися у основні освітні парадигми; розгляд принципів, на основі яких реально можливим є процес гармонізації різних освітніх парадигм; обґрунтування синергетичного підходу до вивчення й розв'язання проблем освіти й педагогіки і використання дефініцій синергетики у визначеному дослідницькому полі. Автор зосереджує увагу на ряді вимог, урахування яких дозволить ефективно пояснювати й прогнозувати процеси розвитку системи освіти з урахуванням біополітичного контексту та які є принципами побудови самих освітніх парадигм.

Виклад основного матеріалу. В умовах двадцять першого століття у процесі формування інноваційної освітньої парадигми чітко прослідковується контрадикція двох моделей – інформаційно-технологічної та гуманітарно-екологічної. Перша актуалізована потребою модернізації сучасного суспільства у напрямі формування інформаційного суспільства. Друга модель є, в певному розумінні, продуктом суспільного запиту на ноосферно-стійкий розвиток людства, вона поступається по багатьом параметрам інформаційно-технологічній моделі, оскільки квантифікація її є практично неможливою. На думку Ю. Лихіної [6], сутність інформаційно-технологічній моделі полягає в тому, щоб у науці, культурі й освіті перейти з усного, письмового і друкованого слова на його механічну інтерпретацію. Ідеологію даної моделі дослідниця вбачає в переорієнтації освітніх технологій із традиційних на інноваційні, що виражається, практично, у пріоритетності комп'ютерного письма й читання над традиційними, але архаїзованими формами сприйняття і засвоєння інформації. Гуманітарно-екологічна модель, адекватна потребам коеволюційного розвитку суспільства, ґрунтується на традиційному гуманітарному знанні з його формальними схемами та прозаїчними текстами. Не дивлячись на очевидну архаїчність, підкреслює Ю. Лихіна, таке знання й, відповідно, побудована на ньому модель, мають значно більший ціннісний потенціал порівняно з інформаційно-технологічною моделлю. В межах гуманітарно-екологічної моделі людина отримує можливості якісної трансформації від індивіда-споживача освітніх ресурсів до особистості-творця, що рівною мірою стосується і споживача освітніх послуг і того, хто їх безпосередньо надає. Оцінюючи потенціал інформаційно-технологічної та гуманітарно-екологічної моделей, дослідниця підкреслює, що найбільш раціональним є поєднання цих двох моделей та створення на їх основі інтегративної моделі освітнього процесу. Дану модель умовно можна назвати інноваційною гуманітарно-інформаційною, в якій засадничими є позиції домінування гуманітарної моделі в освіті над інформаційною, а також пріоритет аксіологічного компоненту в освітньому процесі.

Окремі дослідники обґрунтовують синхронічне існування таких базових парадигм, як: соціоцентрична, натурцентрична, антропоцентрична; класична та некласична; парадигма традицій, технократична, гуманітарна; екогуманітарна, традиціоналістсько-консервативна, раціоналістична, неогуманістична (феноменологічна); холістична, гуманістична (антропоцентрична) [2].

На Заході найбільш популярні та впливові філософські концепції освіти втілилися у дві основні освітні парадигми: репродуктивно-консервативну та прогресивно-гуманістичну. При цьому репродуктивно-консервативна в узагальненому вигляді об'єднує дві освітні парадигми: формувальну (традиційну, технократичну), згідно з якою особистість у результаті освітнього процесу цілеспрямовано засвоює соціально детерміновані та ідеологічно орієнтовані якості та отримує певні рольові обов'язки у суспільстві; та поведінкову (раціоналістичну). Її основними показниками є дисциплінованість, прискіпливість, ретельність, що призводить до ігнорування внутрішнього світу особистості в процесі реалізації освітнього впливу. Натомість прогресивно-гуманістична парадигма спрямована на виявлення та реалізацію творчого потенціалу особистості, її свідомого самоформування та самореалізації як, зокрема, в освітньому процесі, так і в майбутній життєвій та професійній діяльності [11].

Н. Коршунова пропонує застосовувати поняття парадигми як підставу для розмежування знань та виокремлює в цьому контексті три види парадигм. Перший обґрунтовує самостійний статус тієї або іншої науки, партикулярізує на якісному рівні одне знання від іншого – філософію від соціології та психології; філософію освіти від педагогіки, педагогіку від психології тощо. Другий вид характеризують різні стадії в процесі розвитку даної науки: позитивізм, неопозитивизм, постпозитивизм філософії; у педагогіці – стихійно-емпіричне пізнання, філософський аналіз проблем навчання й виховання, теоретичний рівень розвитку науки, який можна розділити на емпіричний та експериментальний. Третій тип парадигм диференціює наукові співтовариства в межах однієї конкретної науки на певному історичному етапі її розвитку – наприклад, різновиди постпозитивізму; педагогіки – нормативну й «суб'єктивну» методологію. Функціонально парадигми виступають як пізнавальні та нормативні типи (у класичному розумінні – зразки, приклади – *примітка наша)* постановки й вирішення проблеми. Парадигми розглядаються як основні принципи пізнавальної діяльності та форми їх реалізації; слугують джерелом норм, стандартів, методів вирішення проблем в сфері наукової діяльності, відтак – загальнометодологічною установкою пізнання. На думку Коршунової використання поняття «парадигма освіти» є некоректним, більш доречніше говорити, про «парадигму педагогіки». Дослідниця зауважує, що зміна парадигм – подія неординарна. Принаймні, про це свідчить історія розвитку науки. Парадигма здатна призвести до революції в науці у тому випадку, коли вона (парадигма) набуде статусу загальнометодологічної установки. В умовах теоретичного й методологічного плюралізму постають значні труднощі стосовно досягнення навіть мінімальних домовленостей з базових питань серед наукового загалу [4].

Концепція «діалогу культур», розроблена М. Бахтіним та С. Гессеном, висунуті ними філософські теорії, ще наприкінці минулого століття стимулювали формулювання принципів, на основі яких реально можливим є процес гармонізації різних освітніх парадигм, а саме:

– принцип педагогічного плюралізму: імпліцитне визнання рівноправного, партнерського існування всіх освітніх парадигм і відповідних педагогічних практик;

– принцип подолання упередженості, однобічності, що передбачає чітке усвідомлення сильних та слабких сторін кожної з провідних освітніх ідей;

– принцип взаємного доповнення, який передбачає, що на кожному етапі розвитку особистості оптимальне поєднання підходів буде відрізнятися, але при цьому конвергентна взаємодія має науково обґрунтовуватись та відповідним чином технологічно забезпечуватися;

– принцип знаходження точок дотику, що дозволяє, з одного боку, побачити спільні для різних парадигм сфери застосування, а з іншого – визначити питому вагу кожної з них при вирішенні конкретних педагогічних завдань;

– принцип ієрархічності освітніх парадигм, що передбачає побудову пріоритетів як для всього безперервного освітнього процесу загалом, так і для його конкретних, локальних процесів [15].

Повертаючись до проблеми розробки інтегративної моделі освітнього процесу, слід зазначити, що для цього необхідно виокремити два найбільш конструктивні підходи до вирішення проблеми поліпарадигмальності сучасної освіти – діалогічний та синергетичний. Обидва підходи дають змогу створити інтегративну парадигму освіти, засновану на принципах прогресивної взаємодії існуючих освітніх парадигм, гуманізації освітнього процесу, людиновимірності та відповідності освіти запитам й вимогам глобалізованої соціальної реальності. Ці методологічні підходи є близькими, невипадково термін «синергетична парадигма» дослідники вживають поряд із такими визначеннями парадигми, як відкрита, інтерактивна, трансакційна, діалектична, парадигма співучасті тощо [7].

У цьому контексті значної актуальності набуває теза про те, що нова освітня парадигма, відповідно до синергетичного підходу, має бути об’єднувальною, передбачати інтегрування теоретичних засад і практичних результатів наукових та педагогічних парадигм і напрямів. Ідея побудови інтегративної освітньої парадигми спирається на можливості синергетичної методології, яка розглядає освіту як відкриту, складну, нерівноважну систему, у якій діють нелінійні процеси самоорганізації. Передбачаючи співіснування в єдиному освітньому просторі різних парадигм, які конкурують, доповнюють одна одну і серед яких немає панівних, синергетика відкриває шлях до вирішення проблеми парадигмального плюралізму сучасної освіти. У площині синергетичного підходу освітній простір набуває характеристики складним чином організованої сукупності освітніх парадигм, що існують в ньому, і таким чином концентрує в собі особливості, притаманні цим освітнім парадигмам.

Отже, саме в рамках синергетичної методології можлива побудова інтегративної освітньої парадигми XXI століття [12].

Синергетична парадигма розглядається як «відносно жорсткий каркас методологічних принципів», що дедалі більше застосовуються у реформуванні освітніх систем [5]. Синергетичний підхід до вивчення й розв'язання проблем освіти й педагогіки і використання дефініцій синергетики дозволяє актуалізувати нове трактування особистості, яке відповідає сучасній філософсько-освітній ідеології, а розвиток особистості набуває принципово нового контенту.

Відтак, синергетика як інтегративна парадигма освіти відкриває широкі можливості гуманізації освітнього процесу, утілення принципів інтерсуб'єктивності та людиновимірності. Вона пропонує модель творчої людини, тобто такої, що постійно перебуває в стані пошуку, здатна самостійно приймати нестандартні рішення, винахідлива, креативна, інноваційна особистість-суб'єкт. З точки зору синергетики, навколишній світ – це не застигла структура, а сфера пізнавальної та практичної невизначеності. Звідси випливає вимога відмови від лінійності, репродуктивості в освіті та переходу до навчання, яке формує пошукові орієнтації, творчий підхід, імовірнісне мислення. Важливо, що синергетика, передбачаючи органічну єдність трансдисциплінарних зв'язків, забезпечує формування цілісного бачення світу, становлення самодостатньої особистості, здатної до саморозвитку в напрямку гармонізації відносин з іншими людьми, техносферою, природою[12].

Виникнення у XX столітті біополітики та інших біосоціальних й біогуманітарних дисциплін являє собою результат історичного розвитку науки про життя; зародження біополітики, як власне й інших міждисциплінарних галузей науки, було також результатом зустрічного розвитку наук про людину та суспільство. Біополітика інтегрувала в себе філософські ідеї та установки, пов'язані з різноманітними парадигмами, зокрема, особливу роль в її становленні зіграли ідеї еволюціонізму та натуралізму, обумовлені історично натурфілософським уявленням про єдність й одухотвореність світу.

На думку О. Олескіна, засновники теоретичної біології – І. фон Уекскюль, Е. Бауер і Л. фон Берталанфі визнавали наявність у складі наук про живе єдиної дисциплінарної матриці, певної, такої, що формується, біологічної парадигми або кількох парадигм. У подальшому стало очевидним, що дисциплінарна матриця біології має суттєве значення не тільки для самої цієї науки – численні концептуальні елементи цієї матриці виявились актуальними для соціальних і гуманітарних наук. У наш час, підкреслює дослідник, вже не підлягає сумніву той факт, що біологія виходить за межі самої себе, набуває безсумнівного соціально-політичного значення [8].

У межах даного трактування слід зауважити, що навіть певні евристичні обмеження біології в соціокультурному контексті можна імпліцитно розглядати як її перевагу, оскільки вони створюють підґрунтя для її пластичності. Тим самим, на переконання О. Олескіна, біологічні знання здатні виступати в ролі відкритої наукової та соціально-культурної парадигми – на їх основу можуть накладатись різного роду знання про не-біологічні рівні людини та соціуму.

Конкретно-науковий рівень біополітики також слугує двостороннім каналом-провідником між біологічними науками, зокрема, етологією, нейрофізіологією, генетикою, екологією та світом соціальних і гуманітарних наук. Зокрема, підкреслює дослідник, по «біополітичному каналу» взаємодіють, збагачуючись то біологічними, то соціогуманітарними розробками й даними, поняття і концепції, пов'язані із соціальною етологією – агресія, кооперація, ізоляція, афіліація, координація поведінки, ієрархія, домінування, лідерство тощо. Пов'язані із світом живого ідеї та ціннісні орієнтири, вочевидь, увійдуть як складова частина в ті ідеології, які вбачаються домінуючими в соціумі у XXI столітті [9].

Біополітика в умовах сьогодення слугує не тільки об'єктом наукового дискурсу, але й методологічним та практичним підґрунтям підвищення продуктивності й результативності, зокрема, в освітній сфері суспільного життя. Даний контекст зумовлює можливість припущення, відповідно до якого нові біологічні й, зокрема, біополітичні, знання і пов'язані із ними технології налаштовують суспільну свідомість на продукування принципово нових або модернізованих освітньо-філософських ідей.

У процесі розвитку суспільства, соціогенезу та формування культури, фактори, які впливали на розвиток системи освіти, як суспільного феномена, викликали своєрідну дифракцію її особливостей, що призводило до набуття нею імпліцитно властивих якостей, ознак та проявів. Варто додати, що сучасна людина, особливо індивід нової вітчизняної генерації – не пасивний спостерігач, але активно діючий суб'єкт суспільно-політичних змін, формою вираження яких є курс на розбудову прогресивного інституту соціального життя, що являє собою асоціацію рівних і вільних особистостей, курс на розвиток громадянського суспільства.

Отже, становлення нового типу особистості у суспільстві, що трансформується, слід розглядати як превалюючу мету в процесі створення оновленого суспільства, в якому реальним є гармонійне співвідношення усіх аспектів його життєдіяльності на ґрунті взаємовпливу та взаєморозвитку внутрішнього життя людини й соціоприродних умов, створених її зовнішньою діяльністю.

Процес навчання реалізується як оптимізація чистого розуму, накопичення індивідом спеціальних, різногалузевих знань, які визначаються, регулюються і дозуються визначеними суспільними, здебільшого державними, інститутами. В умовах першої чверті XXI століття в якості суб'єкта освіти необхідно сприймати цілісну, багатовимірну людину, враховуючи обов'язково її складну біосоціальну природу, в кожній людині живе особистість, яку можна й необхідно збагачувати знаннями і виховувати.

Не можна не погодитись із думкою М. Ватковської стосовно того, що освіта займає провідне місце у самостановленні, самореалізації особистості, тобто становлення людини і є її освітою. З даних позицій система освіти повинна бути інститутом майбутнього. Сьогодні уже недостатньо виробити у людини способи адаптації до середовища, що постійно змінюється. Освіта повинна формувати у людини здатність до творчості, здатність перетворення

творчості у норму її існування, в інструмент здійснень у всіх сферах людської діяльності – у праці, науці, техніці, культурі, мистецтві, управлінні, політиці. Чим вище темпи змін у світі, наголошує дослідниця, тим вище вимоги до освіти [1].

Логіка розгляду зазначеної проблеми формує підхід, у рамках якого обґрунтовано необхідним вбачається дослідження напрямів і змісту взаємоперетину філософсько-освітніх парадигм і сучасної біополітики в контексті формування громадянського суспільства. Подібне дослідження імпліцитно вимагає дотримання ряду вимог, урахування яких дозволяє ефективно пояснювати й прогнозувати процеси розвитку системи освіти з урахуванням біополітичного контексту та які є принципами побудови самих освітніх парадигм.

1. Принцип розвитку людини, індивида, особистості, громадянина як мети освітнього процесу. В основі складної поведінки людини, яка формується під впливом суспільного й особистого досвіду, культурних традицій, навчання, здатності прогнозувати, ставити перед собою реальні, перспективні цілі й досягати їх, контролювати внутрішні мотиви, лежать безумовно складні спадкові, видоспецифічні програми – інстинкти, які виникли в процесі еволюції. Сучасна освітня парадигма має враховувати досвід української педагогіки з притаманними їй гуманістичними тенденціями і принципами, на основі яких можливо і необхідно формування членів громадянського суспільства – самостійних, толерантних, відповідальних, компетентних, котрі здатні продуктивно діяти в широкому спектрі сфер суспільного життя. При цьому реалізується така конструкція соціальної системи, що забезпечує форми взаємовідносин між індивідами та їх об’єднаннями, які редукують, а в ідеалі – унеможливлюють прояви екстремізму, ксенофобії, фанатизму, інтолерантності. Головною метою освітнього процесу ми вважаємо розробку й реалізацію конструктивної моделі людяного суспільства й суспільної людини, об’єднаних апріорно конгеніальними пріоритетами, інтересами та цілями.

2. Принцип відповідності шляхів розвитку освіти, її тенденцій та перспектив генеральним напрямам розвитку суспільства. У громадянському суспільстві, де всім приділяється увага, але нікому не віддається перевага, діє принцип, який в міжнародній практиці втілено у формулі «All different – all iqual» (всі різні – всі рівні). Індивіди, котрі є різними генетично й морфо-фізіологічно, мають бути рівними соціально й політично. Як зазначалося вище, специфіка сучасної біополітики полягає у її сконцентрованому інтересі до проблем суспільства, пов’язаних як з політичними, соціальними, культурними та економічними умовами існування людини, так і з її біологічною природою. Серед завдань, які в умовах масштабних суспільних трансформацій стоять перед освітою, одним із головних вбачається сприяння, у єдності з іншими сферами суспільного життя, продукуванню позитивно-орієнтованих напрямів соціального прогресу. Державна політика в сфері освіти повинна максимально повно враховувати й репродукувати специфіку людини як біосоціальної істоти; лише за цієї умови держава в бінарній синергетиці із громадянським

суспільством здатна ефективно вирішувати завдання формування етичної, духовної, соціально та екологічно відповідальної особистості.

3. Принцип визначення взаємозв'язків освіти із наближеними до неї соціальними інститутами й системами: родиною, культурою, наукою, державою тощо. Функціональними елементами, які утворюють людський капітал, слід вважати систему освіти й виховання, у тому числі – сімейного, культуру – як світову, так і національну, сферу медичного обслуговування, систему безпеки – фізичної, юридичної, технологічної, психологічної, соціальної, екологічної, інформаційної тощо, складові соціальної і територіальної мобільності індивіда. Як надзвичайно важливе роглядається завдання збереження, наскільки це можливо, елементів культурного розмаїття людей на планеті, оскільки культурний плюралізм є таким же важливим для збереження людства на Землі, як і генофонд планетарного біорізноманіття, при тому що культурне різноманіття не є спадковим й не фіксується і не зберігається природно-біологічним шляхом. Культурні надбання накопичуються й транслюються тільки у формі історичної пам'яті, міфів, традицій, а також релігії, філософії, науки, мистецтва, й, зокрема, системи освіти [3].

4. Принцип єдності Людини, Природи і Космосу. Людина і Природа є нерозривними елементами Космосу, вони співіснують як складові єдиної системи, за межами якої їх існування практично неможливе. Діяльність Людини, як космічного Створіння, повинна безумовно, безперервно й адекватно асоціюватись із законами розвитку живої природи, тільки за такої умови можливе досягнення сталого розвитку людської цивілізації. На переконання М. Умова, фундатора антропологічного світогляду в фізиці, «людина може мислити себе як частину, як одну із скороминущих ланок Всесвіту» [13, с. 215]. Ідеї космізму розвивав і М. Холодний, котрий наголошував, що «людина, незважаючи на істотні особливості створеного нею життєвого середовища, продовжує залишатися невід'ємною частиною космосу, яка повністю підкоряється його законам» [14, с.142], оскільки людина знаходиться не над природою, але в ній самій. Визначений принцип найбільш повно може бути реалізований у гуманітарно-екологічній освітній парадигмі, положення якої відповідають потребам коеволюційного розвитку суспільства. У контексті гуманітарно-екологічної освітньої парадигми людина отримує можливості якісного перетворення із індивіда-споживача освітніх ресурсів до особистості-творця, орієнтованої на конструктивну конгеніальність з оточуючим світом суспільства і природи.

Ми застосовуємо у даному контексті поняття «перетворення» як загальний вектор переходу від традиційного суспільства, взятого в його парадигмальному вимірі, до суспільства майбутнього. Відповідно до цього актуальними в умовах сьогодення є ідеї формування принципів прогресивної політики сталого, у гармонії із природою, розвитку людства із переформатуванням суспільної свідомості від егоїстично-споживацьких форм природокористування до колективістсько-природозберігаючих.

Становлення громадянського суспільства бачиться в умовах нового тисячоліття як стратегічний тренд суспільного розвитку, який визначатиме сучасну ситуацію в світі та, зокрема, в країнах пострадянського простору. Беззаперечність даної тези підсилюється ототожненням суспільного розвитку із відповідними інтенціями держави та суспільною свідомістю, яка формується, перш за усе, системою освіти.

На думку вітчизняних дослідників. одним із найважливіших факторів аналізу соціального буття, його базовим пунктом є «положення та якість людини в суспільстві» [3. с.169]. Будь-який соціальний устрій характеризується не тільки в контексті його соціальної структури, але й через конкретний тип людини який цим устроєм створюється та репродукується, займаючи позицію підґрунтя усіх суспільних дій, процесів та явищ. Будь-яке суспільство є масштабною дією та історичною подією, до якої, в ролях активно діючих осіб, долучаються індивіди – члени даного суспільства. З цієї причини суспільний лад визначається не тільки як державний устрій, економічна система або соціальна структура, не менш важливим виміром суспільного ладу є визначення його як «ситуація людини» – певної диспозиції людського буття у різнобарв'ї структурних елементів, об'єднаних типом людської особистості, котра формується вказаною диспозицією когеруюча з нею [3].

Таким чином, будь-який суспільний лад можна охарактеризувати з точки зору того, який людський тип в ньому формується. Для громадянського суспільства ситуація людського буття має особливе значення, оскільки громадянський устрій актуалізує статус особистості, котра атрибутована властивістю самовизначення, є ключовою точкою та основою усіх суспільних процесів. Суверенна особистість, громадянин – «головний елемент громадянського суспільства» [3, с.169].

З урахуванням цієї закономірності особливого значення набуває теза О. Олескіна стосовно того, що у демократичному суспільстві не варто покладати занадто великі надії на державні органи влади. Будь-які нововведення, нові ідеї – великі та малі – можуть ефективно поширюватися і розвиватися «знизу», з боку громадянського суспільства, нерідко в протиборстві з цими самими центральними органами. На переконання дослідника біополітичні ідеї в різних їх аспектах також не є винятком. Мережеві децентралізовані організації, що об'єднують «шматки» різних інститутів та офіційних організацій поряд з окремими ентузіастами, могли б зайнятися переломленням потенціалу сучасних наук про живе до національних умов, комбінуючи розробку біоцентричних ціннісних орієнтирів з практичною діяльністю у пов'язаних із біополітикою галузях [10].

Висновок. Проблеми формування й подальшого розвитку громадянського суспільства в когеренції із реформуванням і модернізацією системи освіти, зокрема вищої, в Україні, не обмежуються тільки ситуаційними змінами контенту й напрямів освітньої практики, але стимулюють створення багатоступеневої, перспективної програми підготовки високоосвічених спеціалістів інформаційного суспільства, котрі відповідатимуть вимогам і викликам третього тисячоліття.

Список використаних джерел

1. *Ватковська М.Г. Самореалізація особистості в умовах гуманізації системи освіти / М.Г. Ватковська //Наукове пізнання. Методологія та технологія. – 2008. – № 2. – С. 57-59.*
2. *Горбунова Л.Н., Семибратов А.М. Освоение информационных и коммуникационных технологий педагогами в контексте ориентации на профессионально-личностное развитие / Л.Н. Горбунова, А.М. Семибратов // Информатика и образование: научно-методический журнал. – 2004. – № 7. – С. 91–95.*
3. *Гражданское общество в эпоху тотальной глобализации / Научн. ред. проф. И.И. Кальной, доц.. А.В. Горбань. – Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2011. – 648с.*
4. *Коршунова Н.Л. Нужна ли педагогике новая парадигма? / Н.Л.Коршунова // Педагогика. – №.7. – 2002. – С. 19-26.*
5. *Кремень В.Г., Ільїн В.В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: монографія / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн; – К.: Педагогічна думка, 2012. – 366 с.*
6. *Лыхина Ю.В. Образовательная парадигма современного украинского общества (социально-философский аспект) / Ю.В. Лыхина // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Философия. Культурология. Политология. Социология». – 2010. – Т. 23 (62). – № 2. – С.152-160.*
7. Ляшенко Л., Євдотюк А. Синергетика і освіта XXI ст. / Л.М. Ляшенко, А.В. Євдотюк // Освіта і управління. – 2002. – № 3. – С. 127–135.
8. Олескин А.В. Биополитика. Политический потенциал современной биологии: философские, политологические и практические аспекты / А.В. Олескин. – М.: Институт философии РАН, 2001. – 432 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: *http://biopolitika.ucoz.ru/index/0-5*
9. Олескин А.В. Социокультурная роль современной биологии и ее отражение в биополитике: Историко-научный анализ: дис. доктора біолог. наук:00.07.10 / А.В. Олескин. – М., 2002. – 283с.
10. Олескин А.В. Сетевая организация социума: проблемы и перспективы / А.В. Олескин// Государственная служба. – 1999. – № 1(3). – С.73-82.
11. Савченко О.О. Західна парадигма освіти на початку XXI століття (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.03 / О.О. Савченко. – Харк. ун-т Повітряних сил ім. І. Кожедуба. – Х., 2008. – 14 с.
12. Світлична В.В., Чистіліна Т.О. Освітній простір в умовах глобалізації: парадигмальний плюралізм і перспективи інтеграції / В.В. Світлична, Т.О. Чистіліна// Гуманітарний часопис. – 2013. – № 2. – С. 83-92.
13. Умов Н.А. Собрание сочинений. Т.3. Речи и статьи общего содержания; (Под ред. А.И. Бачинского) / Н.А. Умов. – М.: Типо-литография Кушнарев и Ко, 1916. – 668 с.
14. Холодный Н.Г. Избранные труды [редкол.: К.М. Сытник (гл. ред.)] / Н.Г. Холодный. – К.: Наукова думка, 1982. – 444с.
15. *Ямбург Е.А. Школа для всех: Адаптивная модель / Е.А. Ямбург. – М.: Новая школа, 1997. – 352 с.*

REFERENCES

1. Vatkovska M.H. Samorealizatsiia osobystosti v umovakh humanizatsii systemy osvity / M.H. Vatkovska //Naukove piznannia. Metodolohiia ta tekhnolohiia. – 2008. – № 2. – S. 57-59.

2. Gorbunova L.N., Semibratov A.M. Osvoenie informatsionnyih i kommunikatsionnyih tehnologiy pedagogami v kontekste orientatsii na professionalno-lichnostnoe razvitie / L.N. Gorbunova, A.M. Semibratov // Informatika i obrazovanie: nauchno-metodicheskiy zhurnal. – 2004. – № 7. – S. 91–95.

3. Grazhdanskoe obschestvo v epohu totalnoy globalizatsii / Nauchn. red. prof. I.I. Kalnoy, dots.. A.V. Gorban. – Simferopol: IT «ARIAL», 2011. – 648s.

4. Korshunova N.L. Nuzhna li pedagogike novaya paradigma? / N.L.Korshunova // Pedagogika. – №.7. – 2002. – S. 19-26.

5. Kremen V.H., Ilin V.V. Synerhetyka v osviti: kontekst liudynotsentryzmu: monohrafiia / V.H. Kremen, V.V. Ilin; – K.: Pedahohichna dumka, 2012. – 366 s.

6. Lyihina Yu.V. Obrazovatelnaya paradigma sovremennogo ukrainskogo obschestva (sotsialno-filosofskiy aspekt) / Yu.V. Lyihina // Uchenyie zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V.I. Vernadskogo Seriya «Filosofiya. Kulturologiya. Politologiya. Sotsiologiya». – 2010. – T. 23 (62). – № 2. – S.152-160.

7. Liashenko L., Yevdotiuk A. Synerhetyka i osvita KhKhI st. / L.M. Liashenko, A.V. Yevdotiuk // Osvita i upravlinnia. – 2002. – № 3. – S. 127–135.

8. Oleskin A.V. Biopolitika. Politicheskiy potentsial sovremennoy biologii: filosofskie, politologicheskie i prakticheskie aspektyi / A.V. Oleskin. – M.: Institut filosofii RAN, 2001. – 432 s. [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa: http://biopolitika.ucoz.ru/index/0-5

9. Oleskin A.V. Sotsiokulturnaya rol sovremennoy biologii i ee otrazhenie v biopolitike: Istoriko-nauchnyiy analiz: dis. doktora bIolog. nauk:00.07.10 / A.V. Oleskin. – M., 2002. – 283s.

10. Oleskin A.V. Setevaya organizatsiya sotsiuma: problemyi i perspektivyi / A.V. Oleskin// Gosudarstvennaya sluzhba. – 1999. – № 1(3). – S.73-82.

11. Savchenko O.O. Zakhidna paradyhma osvity na pochatku KhKhI stolittia (sotsialno-filosofskyi analiz): avtoref. dys. kand. filos. nauk: 09.00.03 / O.O. Savchenko. – Khark. un-t Povitrianykh syl im. I. Kozheduba. – Kh., 2008. – 14 s.

12. Svitlychna V.V., Chystilina T.O. Osvitnii prostir v umovakh hlobalizatsii: paradyhmalnyi pliuralizm i perspektyvy intehratsii / V.V. Svitlychna, T.O. Chystilina// Humanitarnyi chasopys. – 2013. – № 2. – S. 83-92.

13. Umov N.A. Sobranie sochineniy. T.3. Rechi i stati obschego soderzhaniya; (Pod red. A.I. Bachinskogo) / N.A. Umov. – M.: Tipo-litografiya Kushnarev i Ko, 1916. – 668 s.

14. Holodnyiy N.G. Izbrannyie trudyi [redkol.: K.M. Syitnik (gl. red.)] / N.G. Holodnyiy. – K.: Naukova dumka, 1982. – 444s.

15. Yamburg E.A. Shkola dlya vseh: Adaptivnaya model / E.A. Yamburg. – M.: Novaya shkola, 1997. – 352 s.

КОСТЮЧКОВ С.К., доцент, канд. полит. наук Херсонского государственного университета (Херсон, Украина) kosser.63@mail.ru

НАПРАВЛЕНИЯ И СОДЕРЖАНИЕ ВЗАИМОПЕРЕСЕЧЕНИЯ ФИЛОСОФСКО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПАРАДИГМЫ И СОВРЕМЕННОЙ БИОПОЛИТИКИ В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

В статье определена сущность инновационной образовательной парадигмы в соответствии с условиями меняющегося мира, потребностей и запросов правового государства и гражданского общества; выяснена сущность различных моделей образовательной парадигмы; сосредоточено внимание на ряде требований, соблюдения которых позволит эффективно объяснять и прогнозировать процессы развития системы образования с учетом биополитического контекста, которые являются принципами построения самих образовательных парадигм.

Ключевые слова: биополитика, образовательная парадигма, личность, система, природа, космос, философская идея, общественную жизнь.

KOSTYUCHKOV S.K. associate Professor, PhD. watered. Sciences of Kherson State University

DIRECTIONS AND CONTENTS VZAYEMOPERETYNU PHILOSOPHIC-EDUCATIONAL PARADIGMS AND CONTEMPORARY BIOPOLITICS IN THE CONTEXT OF CIVIL SOCIETY

The article defines the essence of innovative educational paradigm under the terms of a changing world, the needs and requests of rule of law and civil society. It is emphasized that new biological and particularly biopolitical knowledge and associated technologies configure the public consciousness in the production of innovative and upgraded educational and philosophical ideas. Paradigms are considered as the basic principles of cognitive activity and forms of implementation, which serve as a source of norms, standards, methods for solving problems in the field of scientific activity, therefore - setting general methodological knowledge. In the plane synergetic approach educational community characteristics becomes complicated way organized set of educational paradigms that exist therein, thereby concentrating the peculiarities inherent in this educational paradigm.

Thus, within the framework of synergetic methodology is possible to build an integrative educational paradigm of the XXI century. Synergetic approach to studying and solving the problems of education and pedagogy and use definitions synergy allows to update new interpretation of the individual, which corresponds to modern philosophical and educational ideology and personality development becomes radically new content. The emergence of the twentieth century biopolitics and other bio-social and biohumanitarnyh disciplines is the result of the historical development of the life sciences; birth of biopolitics as a proper and other interdisciplinary fields of science, it was also the result of a counter human sciences and society. Biopolitics an integrated philosophical ideas and settings related to different paradigms, including a special role in its formation played idea of evolutionism and naturalism, due to historically natural-

philosophical concepts of unity and spirituality in the world. It is noted that the practical achievements of modern life sciences are a real reflection of the new terms and concepts of biopolitics, hard competition shapes require optimization, storage and transmission of information, its use in educational processes, taking into account the relevance, scientific and practical importance of specific aspects of biological knowledge and, in general, - new outlook and as a result - update social life. In the development of society and a culture sotsiogeneza factors that influenced the development of the education system as a social phenomenon called diffraction kind of features that led to its entry implicitly inherent qualities of the signs and symptoms. It should be added that modern man, especially individual new domestic generation - not a passive observer, but an active actor of social and political change, a form of expression which is a course to build a progressive institution of social life, which is an association of free and equal individuals rate the development of civil society.

The learning process is implemented as optimization of pure reason, the individual accumulation special, different-knowledge, defined, regulated and dosed defined public, mostly public, institutions. In terms of the first quarter of the twenty-first century as the subject of education must take a holistic, multi-dimensional person, given its necessarily complex biosocial nature in every person living person that can and should enrich knowledge and educate. The principle of the unity of man, nature and the cosmos more fully defined principles can be implemented in Humanitarian and environmental educational paradigm, the provisions of which meet the needs of co-evolutionary development of society. In the context of humanitarian and environmental educational paradigm person gets opportunities qualitative transformation of the individual-consumer educational resources to the identity of the creator-oriented constructive congeniality with the outside world society and nature. We apply in this context, the concept of "transformation" as a general vector transition from traditional society, taken in its paradigmatic dimension to society of the future.

Keywords: biopolitics, educational paradigm, person, system, nature, space, philosophical ideas, social life.